

נחלת ה' גליון 58

מרחשון תשע"ט

נחלת ה'

גליון תורני בעניני ארץ הקודש נחלת ה' – גליון 58 מרחשוון תשע"ט

דבר העורך

בהושענא רבא ליוו אלפי בני ישראל בראשות מרנן ורבנן שליט"א בעיה"ת בני ברק – את אחד מהמיוחדים שבעמוד החסד, בר אוריין ובר אבהו, איש חיל וירא אלקים, הרב ד"ר משה רוטשילד זצ"ל, מייסד ונשיא המרכז הרפואי 'מעייני הישועה', ומחבר הספר 'תורת היולדות' [יחד עם הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א], שהשליט את עולם ההלכה, הקדושה והצניעות – על עולם הרפואה, מתוך ציות והליכה ודבקות בחכמים ותלמידיהם.

מן הענין להביא מה שהוא סיפר על מרן הרב מפוניבז' זצוק"ל (הואל כהגדה של פסח 'שוקי חמד' להגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א בדי"א אלא שכלל דור ודור עומדים עלינו לכהונה והקדוש כבוד הוא מלילנו מיסד) 'נסעתי במונית עם הגאב"ד דפוניבז', רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ברחובותיה של העיר רומא, ולפליאתי אני שומע את הרב חוזר כמה פעמים על המשפט: 'אני הולך לגמור אתו את החשבון אחת ולתמיד'. לא ידעתי עם מי רוצה הרב לגמור חשבון...

מי שהכיר את הגרי"ש כהנמן זצ"ל ידע, שמדובר באישיות טהורת לב, והמשפט הזה לא התאים למידת הוותנות המובהקת שהיתה בו. 'ראה היה', הוסיף הרב ד"ר רוטשילד, 'ש'סיום החשבון' הזה חשוב לו מאד, לרב זצ"ל, והוא נחוש בדעתו לבצע את זאת בכל מקרה...'

הפתרון לתעלומה הגדולה היה רק כאשר הגענו ל... שער טיטוס שברומא, הרב בקש מנהג המונית לעצור, ומבעד לחלונות הוא מביט בצדור המנורה הטהורה החרוט על השער, ומתחתייה כתוב 'הודה לא תהיה', ואז הוא יוצא מהמונית. מייסד ישיבת פוניבז' מתקרב אל השער הגדול, מיישר את כובעו ומסדר את בגדיו, והנה הוא ניצב הדור פנים אל מול השער ומכריז בקול גדול:

'טיטוס, טיטוס, לפני אלפיים שנה רצית למוחק ולאבד את עם ישראל, מבלי להשאיר להם זכר, שם ושארית. ראה טיטוס, מי מכיר אותך היום: מי שייטיל כאן, בין רחובותיה של רומא וישאל את הילדים מי היה טיטוס, הם אפילו לא ידעו לחזור בהגיה נכונה על השם שלך... הרי מכל התורה' שלך לא נותר מאומה! האם יש בעולמנו אנשים הרואים עצמם כממשיכי מורשתך?!

ואילו אני, מגיע עכשיו מבני ברק שבארץ ישראל, אותה רצית להחריב, וברגע זה ממש יושבים למעלה מחמש מאות בחורים על התורה ועל העבודה, שכל כך שאפת להשכיח מאתנו...

והרב מפוניבז' עוד לא גמר את החשבון... מסביבו התאספו כמה צעירים רומאים אבל הוא לא פחד, והמשיך לנאום בכיכר המרכזית של שער טיטוס: 'את קודש הקודשים אמנם ביזת וחרפת בצורה נוראה, אבל מציע אני לך לבוא עכשיו אל הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו, ותראה איך יומם ולילה עומדים שם יהודים ומבכים את החורבן, ומצפים ומייחלים לבניית בית המקדש, ולומדים ומשננים את תבנית ההיכל, וכל מעשהו, והוא – הוא האות והמופת המובהק ביותר שבית המקדש שלנו אכן יבנה במהרה!

אתה, נשכחת לנצח, ואבדת את שמך, ויהודה היה תהיה, ופרוח תפרח!'

אפשר להמליץ על זה בבחינת 'אה דורש ונאה מקיים' – נאים הדברים באופן מיוחד להר"ר משה רוטשילד זצ"ל, שהיה אחד משלוחי ההשגחה העליונה, לסייע באינצטורותא דלתתא' בקיום הנבואה (ישעיהו כ, ו) 'הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה, כאשר מאות אלפים מתוך ה'יציץ ופרח ושרא'ל' – פרוח מעייני הישועה, שהוציא מתוכו לגיונות לגיונות של 'רכים גולדים' משנת תש"ן ועד עתה, ומלאו את ארץ ישראל, ונתקיים גם על ידם 'יהודה היה תהיה, ופרוח תפרח!'

ולעילוי נשמתו נתבונן במוסר השכל שאנחנו יכולים ללמוד מבית הרפואה 'מעייני הישועה', ומעולם הרפואה בכלל – לענין החשיבות הגדולה של 'ארץ ישראל':

כתוב (נלאסית ג, ז) 'וייצר ה"א את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חייה, ויהי האדם לנפש שחיה'. 'נפשו של האדם הוא עפר מן האדמה' – 'פיסת אדמה, וכמ"כ (שם ג, יט) 'כי עפר אתה, וחלקיק עורק מעורקי הלב' – הוא כמו מכה גרגירי חול, ובכל זאת אם יש בו חולי רח"ל, לא אומרים 'לא נעשה עסק ממכה גרגירי חול של פיסת אדמה', אלא מקדישים לזה את כל הציוד שבעולם ומשאבי אנוש והון בלתי נדלים. וכל אדם בעולם שומר מכל משמר וחרד לשלום כל מיילמטר מ'פיסת אדמה' זו. ומדוע? משום שפיסת האדמה הקטנטנה הזו – היא 'אבר שהנשמה תלויה בו, היא לבוש אל הנשמה, ואם אירע בו איזה חולי רח"ל – הרי זו סכנה לחיי הנשמה.

והנה הקב"ה הודיע לנו, שכל 'פיסת אדמה' מא"י – חשובה כמו עורק בלב, ויותר ממנו, שהרי על בית המקדש אמרו (איכה ד, פתיחה, טז): 'כי נגע עד לבך' (יחזקאל ד, יט) – זה בית המקדש, כמה דאת אמר 'זהו עיני ולבי שם כל הימים'. ועוד אמרו (מלך שו"ת טוב תהלים כב, כז, ליקוט תהלים כח תפ"ח): 'יחי לבבכם לעד'

מעניני דיומא

"תיבת נח" וארץ ישראל – מזכים לבנים

בפרשתינו מסופר שלנח היו שלשה בנים, אמנם לא היו להם תולדות אלא אחר המבול. וכמ"כ (נלאסית ו, ב) 'ואלה תולדות בני נח שם הם ונפת ויגלדו להם פנים אחר המבול'.

חז"ל (זוה"ק ט, ס, ב) אומרים שהסיבה לכך היתה, משום שהיה צריך שבתחילה נח יכנס לתיבה, ובזכות זה הוא יזכה שתולדותיו יתרבו ויעשו פירות. והסיבה לכך משום שהנשמות יוצאות לעולם – רק לאחר שנעשה יהוד קוב"ה ושכינתיה, וכמו שאמרו:

"בא ר'אחא, פל אותן תולדות גן העדן [הנשמות היוצאות מגן עדן] לא יוצאים מצדיק [מהקב"ה], אלא ק'שק'קנס בתבה הזו [שכינה] ק'חבור א'קוד, [ואז] הפל [כל הנשמות] ג'ג'ג'ג'ג' [בשכינה], וא'סר ק' יוצאים מ'מ'נה [הנשמות יוצאים מהשכינה לעולם]."

והנה נח מייצג את הקב"ה, וכמ"כ (נלאסית ו, ט) 'נח איש צדיק' כדוגמת קוב"ה שהוא 'צדיק יסוד עולם' (משלי י, כה). – ועיין זוה"ק לעיל ט, ו' "תיבת נח" מייצגת את השכינה שנקראת "תיבת נח" (מקונו זוכי תכ"א, דף נה, ט).

וממילא, כאשר נח נכנס לתיבה – זה גרם שקוב"ה יכנס לתיבה שהיא שכינתו, שהרי "באתערותא דלתתא אתער לעילא", ועי"ז יצאו נשמות לעולם. וזהו מה שאמרו חז"ל (זוה"ק נח כ"ב):

"נח איש צדיק לא הוציא תולדות לפרות פ'עולם עד ש'ק'קנס בתבה, והתקנסו הפל ק'ה [הנשמות התכנסו בתוך התיבה – השכינה] והיו ג'ג'ג'ג'ג' [וא'סר ק' יצאו מ'מ'נה לפרות פ'עולם ולהתקיים ב'ארץ]. וא'ק'מלא ש'ק'צאו מתוך התבה, לא התק'מו פ'עולם.

והפל כמו שק'מ'עלה – מתוך תבה [השכינה] יוצאים למ'עלה, מתוך תבה יוצאים למ'טה, זה כמו זה. וק'אן התק'ם העולם ולא מק'ם ל'זה...'

והנה כתוב "כי פעל אדם י'עולם לו" (איוב ל, יא) – "ההוא עובדא ישלם לו" (זוה"ק קמא קע"א). כלומר, שפעולת האדם, היא עצמה ג"כ התשלום לו (כמ"ד וחלי איוב עמ' רטז; נפש הסיים ט, יב). ועוד כתוב (משלי כו, יח) 'נצר ת'אנה יאכל פ'ק'ה', שהשכר על מצוות שמירת התאנה – הוא אכילת התאנה עצמה.

דהיינו, ששכר העוה"ב – אינו כמו אדם שעושה מלאכתו בענבים ומקבל שכרו ברמונים, שאז אין קשר בין מלאכתו לשכרו, אלא הוא כמו אדם שעושה מלאכתו בענבים, ואח"כ כשהענבים בשלות – נותנים לו את הענבים עצמם בשכרו.

וממילא הנשמות שירדו לעולם כתוצאה מכך שנה עורר יהוד קוב"ה ושכינתיה – הם עצמם ניתנו לנח, שהם נולדו בתולדותיו, ולכן לאחר שנה נכנס לתיבה – הוא זכה להצליח בתולדות – 'שלישה אלה בני נח ומ'א'לה נ'פצה ק'ל ה'ארץ" (נלאסית ט, יט). – ראה עוד מהלך סופר ומשלים בגליון 39 כ'נבואות ה"י".

עם ישראל – כנגד נח

ארץ ישראל – כנגד "תיבת נח"

אותו מהלך שהיה אצל נח שנכנס לתיבה – יצגו ג"כ אצל עם ישראל שנכנסים לארץ ישראל, משום שעם ישראל הם ג"כ אותה בחינה כמו נח – שהם מייצגים את קוב"ה (זוה"ק אמר ג, א), וארץ ישראל היא ג"כ אותה בחינה כמו תיבת נח, וכמו שאמרו (זוה"ק מט, נה, דף כה, א): "אל הארץ אשר אראך – זה... תיבת נח", וזהו משום שבין תיבת נח ובין ארץ ישראל הם גוף השכינה שנקראת "תיבת נח" (מקונו זוכי תכ"א, דף נה, ט).

וממילא, כאשר עם ישראל נכנסים לארץ ישראל – הם מייצגים את הענין שקוב"ה מתייחד עם שכינתו, וכמו שכתב רמ"ד וואלי (עט זוה"ק, שי תסיים, עמוד יח):

"כי הארץ עצמה היא סוד הנוק' דז"א [השכינה], וישאל הבאים אליה הם סוד הזעיר קוב"ה] דאתי לותה לאיזווגא בהדה, כבעול בחור בתולה יבעלך בניך כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיד".

וממילא, כמו שכאשר נח נכנס לתיבה – זה עורר שקוב"ה יתחבר עם השכינה, כך כאשר עם ישראל נכנסים לארץ ישראל – זה מעורר שקוב"ה יתחבר עם השכינה, וכמו שכתוב (ישעיהו סג, ט) 'כי יבעל בחור בתולה יבעלך בניך' – כלומר, שעם ישראל עושים "מעשה נישואין" עם ארץ ישראל, ע"י שהם כובשים אותה. ומסיים הכתוב, שעל ידי זה נעשה יהוד קוב"ה ושכינתיה – 'ת'משוש חתן על פ'לה ישיש עליך א'להיך' – שגם הקב"ה למעלה עושה, "מעשה נישואין" עם השכינה ששמת אר"י.

וכן מבואר בדברי חז"ל (זוה"ק ויקרא, טו, ט):

"אמר רבי יודאי אמר רבי י'סא, נ'שבע הקדוש ברוך הוא שלא י'נס פירו'שלים של מ'עלה [השכינה רמ"ד וחלי ש"ש עמוד טו] – עד ש'ק'נסו ישרא'ל לירושלים של מ'טה" א"כ הקב"ה נשבע, שעד שישאל לא נכנסים לירושלים של מטה, ובכללה כל ארץ ישראל – גם הוא לא נכנס ל"ירושלים של מעלה", דהיינו השכינה [נכנסת ישראל] – (השכינה בגימטריא "ירושלים של מעלה" (1071)).

[היוצא, שמה שנה נכנס לתיבה היה כאילו נכנס לארץ ישראל – ובזכות זה זכה לבנים. ורמז נפלא לדבר: "ויאמר להם פרו ורבו" (נלאסית ט, ט), שנאמר לנח ובניו – בגימטריא "ארץ ישראל"].

כי רצו עבדיך את אבניה

הגאון הקדוש רבי יוסף זונדל מסלנט זיע"א

'כתובת' לעדת האשכנזים בירושלים, למען לא יהיו מופקרים וחסרי ישע.

היום ג' מרחשון - הוא יום האירצייט ה-153 של קדוש ה' הגאון ר' יוסף זונדל מסלנט זיע"א שעלה למרומים בג' מרחשון תרכ"ו, תלמידו של הגאון רבי חיים מוולאז'ין זיע"א, ולכן נתכנה בפי תלמידיו **פה שלישי לאלהיו**.

וכך העיד עליו חתנו הגאון רבי שמואל סלנט זצוק"ל:

בערב ימיו של רבינו [הגאון ר' שמואל סלנט זצ"ל] כשכבר היה חולה ושכב על מטתו, כאשר הזכירו בפניו את שמו של חותנו רבי יוסף זונדל, **זנדעזע כל גופו ואמר: 'הכל יודעים כי היה פה שלישי לאלהיו, כי רבו מנגא מהר"ח מוולאז'ין זלה"ה היה פה שני, ושתורת אדונינו הגר"א היתה שגורה בפיו והלך בדרכיו' (אלהת שמואל' עמוד העל).**

בהוראותיו הלך תמיד אחרי הכרעת הגר"א ובאוריו, וכמו שהביא בספר 'רבי יוסף זונדל מסלנט' (עמוד כז) בשם תלמידו הגאון רבי ישראל סלנט זצוק"ל (בהקדמתו לספרו 'התבונה' בעהרה):

'משפט לימודו העיקרי היה בעיון הנצרך למעשה, למד הגמרא כלה, הבית יוסף וכל האחרונים בעיון, **וביותר העיון הגדול בביאורי הגר"א**. - וכשלמד הסעיף שלחן ערוך או הענין עם כל אבירייה היה הצירוף לפניו כמו שבא הדין לפניו למעשה, ועיין וחקר היטב משפטו עד שהעמידו לפסק נצב, ואז חזר פעמים רבות עד שהי' בידו כמונח בקופסא.'

כמו כן גם עלייתו של ר' יוסף זונדל זצוק"ל לארץ ישראל - היא חלק מעליית תלמידי הגר"א שעלו במצוות במסירות נפש בין השנים תק"ע - ת"ר (על עלייתם - ראה ב'נחלה ה' ב'מלכתי כדוהי' גליונות 5; 8; 15; 38; 46; 47; 55. ועוד. - בענין ה'צעות' עיין גליון 21 ב'נבואות ה').

וכמו שכתב הגאון ר' ניסן אהרן טוקצ'ינסקי זצ"ל, בהקדמתו לספר 'תורת רבינו שמואל סלנט' (חלק א' עמוד ו):

זקני הגאון הצדיק רבי יוסף זונדל סלנט נולד ביום א' דר"ה שנת תקמ"ו, ומכיון שהלך בעקבות רבו הגר"א זלה"ה מוולנא, קיים גם הוראתו לעלות לארץ הקודש להתנחל בה...

[כפי שגם כן הובא בראיון עם נאמנים של גדולי ישראל הרב משה גבירץ זצ"ל. מוז"ל אגודת ישראל עשרות שנים (גליון 'מראה למאז' ח' טבת תשע"ז, עמודים 8 - 11. - הכתבה במלואה הובאה בנחלת ה' גליונות 46 - 47.)

ש. רבני ירושלים היו בסוד הענינים של הקמת שכונת 'מאה שערים'?
ת. בוודאי. הכול נעשה תחת הכונתם והדרכתם הצמודה. הם נטלו חלק פעיל בהקמת השכונה. בחדש מרחשון תרל"ד התכנסו למעלה ממאה איש לדון בהקמת השכונה. שלושה ימים רופפים דנו בהשלכותיה המעשיות של התכנית הגרנדיוזית. בין המשתתפים נטלו חלק פעיל מרגן הגאונים **רבי שמואל סלנט זצ"ל** ורבי מאיר אויערבך זצ"ל רבה של קאליש, שעלה כידוע לארץ והשתקע בירושלים. **הגר"ש ציטט את חותנו הגאון רבי זונדל סלנט זיע"א, שהכביר בנושא מצוות חיוזק יישוב הארץ על פי דברי הגר"א זיע"א.**

גם נכדו הגאון ר' בנימין ביניש סלנט, בנו של הגאון ר' שמואל סלנט זצוק"ל - אשר **כל מעשיו הי' עפ"י מנהגי אביו הגאון זצ"ל, וכמנהגי זקנו הגאון ר' זונדל סלנטער זצ"ל** (ספר 'ציון השמחות' פרק ח' אות ו-1. והוצא ב'אלהת שמואל' עמוד ק"ט) - נשלח ע"י אביו הג"ה שמואל להיות **משבע הראשונים המשתכנים בשכונה החדשה 'נחלת שבעה'** (נכדו יפו) השכונה הראשונה מחוץ לחומת העיר העתיקה (תורת רבינו שמואל סלנט' להגאון ר' ניסן אהרן טוקצ'ינסקי זצ"ל. חלק א' עמוד י"ט).

ונביא כאן כמה קטעים מתוך מאמר ארוך על הגאון ר' יוסף זונדל סלנט, אשר בכוונתנו לפרסם א"ה בעתו ובזמנו, ומלוקט מכמה מקורות:

'בראשית שנת תקצ"ח עזב הגאון רבי זונדל את עיר וארץ מולדתו, ויעש את דרכו לארץ ישראל, וגמר ואמר להתישב בה עד ביתו ישיבת קבע, למרות שהיה בכל דוחק וכלי כסף במזומן.

זרישת הגאון רבי אליהו מוולנא מתלמידיו לעלות לארץ ישראל ולישב את הארץ, ודרישות תלמידיו אלה שעלו מכבר לארץ ישראל, והכריזו לחבריהם ותלמידיהם בגולה על 'עליה לארץ גדולה והכרחית, **היו המכריעים לנסיעתו של רבי זונדל בימים ההם.**

בבואו מצא רבי זונדל בירושלים ישוב יהודי סובל ומדוכא. הצרות הרבות שנתכו על ראשו בזה אחר זה, החורבן בצפת, התנפלויות הערבים, הביזה והשוד, **חוסר הבטחון של קומץ היהודים בים של תושבים לא יהודים עוינים...** אין פלא כי היתה תסיסה חזקה בתוך העולים אשר לא יכלו להתגבר על יסורי ארץ ישראל, והיו ביניהם בודדים אשר העיזו להשמיע את הרעיון שמה לא הגיעה עיראן שעת הגאולה וקבוץ גלויות, שמה אין הם ראוים עדיין להשתרש בארץ הקודש, ויש לדחות את ישובה של ירושלים עד לבוא שעת כושר ומתיאמה יותר.

בואו של רבי זונדל היה איפוא דבר בעתו, הוא היה כמלאך מושיע לעדת היהודים בירושלים, מיד עם בואו השתקע בכל הלהט וההתלהבות בכנינה ופתוחה של עיר הקודש. ניחם את הסובלים, עודד את המיואשים, ארגן את העדה לחטיבה אחת מלוכדת, החל ליצור קשרים ויחסים עם גורמי חוץ, ויצר

זקני ירושלים מעידים שהגריז"ס היה מן המעוררים הגדולים - את צעירי ירושלים לבנין העיר והארץ וישובה, ובראותו שהולך ונבנה בית חדש בעיר הקדש, היה מתמלא ששון וחדוה. ואפילו היה הבית של נכרי. וכך היה רגיל לומר: **'תבנה הארץ על ידי מי שהוא ולבד שתבנה, והרי סוף סוף תהיה הארץ שלנו...**

בימי חייו של רבי זונדל בירושלים הלך ישוב היהודים בעיה"ק הלך וגדל משנה לשנה ובהשפעתו נתוספו ונבנו הרבה בתי ישראל בירושלים. רבי זונדל מצא בבואו אל הארץ מספר של מאות יהודים, וזכה לראות בתוכה באחרית ימיו יותר מעשרים אלף נפש יהודים. **וישוב היהודים נתפשט ברבעים האחרים עד מחוץ לחומתה של העיר העתיקה.**

2 כאן המקום להעיר, שלצערינו ראינו במשך השנים, שגם אצל הנמנים על ציבור היראים - קנו שביטה בשגה כל מיני מקורות לא נאמנים - נגד מצוות ארץ ישראל בזמנינו, וגם מספרים מזויזפים שנכתבו במרמה בכונה תחילה, המביאים לעלבונה של תורה - בפרט בחלק מרכזי זה שבתורה, וישנם הרבה דוגמאות לכך.

אך על של עתה באנו, במה שראינו לאחרונה, שמצטטים מהקובץ החשוב 'אוצרות ירושלים' (פרקים - כרך ז' - תשס"ה, עמוד תשפ"ז) 'מכתב מאת הגאון ר' זונדל מסלנט', שכנראה מאן דהו שלח לקובץ ה'נ"ל, ולא ציין לו שום מקור, שבו הוא 'כותב' (כניסול) להגאון רבי אליהו גוטמאכר זצוק"ל: 'שאנחנו בארה"ק מתנגדים מעומק לבנו לשיטתו ולדעותיו, ומפי קדשו של אדמו"ר בעל נפש החיים ז"ל, שמעתי נוראות בשם מרן החסיד ר' אליהו ז"ל בענין השבועות המפורסות בכתובות ק"א...'

והנה, **'המכתב הזה סותר לכל שיטתו של הגר"א, שירזו את תלמידיו לעלות ברוב עם ולזרו אחרים לעלות במסירות נפש לארץ ישראל, וכמש"כ במאמר 'עליית תלמידי הגר"א' להגאון ר' ישעיה חשין זצוק"ל, שנדפס בספרו 'דברי ישעיהו' (נאסר ילא לאור ע"י חתניו, ביניהם האלוף ר' אליהו זלוטניק זצ"ל חנך ה'הד"ץ העדה החרדית. לנכ"ע ח' אלד תש"ה) בחלק 'דשמות וזכרונות' עמוד א' והלאה, וז"ל:**

זה מאה וארבעים שנה מיום שעלו אבותינו תלמידי הגר"א לארץ בשנת תקס"ט ... מי יוכל לספר ומי יוכל לתאר את מסירות נפשם ומכ"ש את רוחם הסוערת 'בסערת אליהו רבנו הגר"א לשם קירוב הגאולה ע"י קץ המגולה. כי ראו ברוח קדשם כי הגיעה עת לחננה כי בא מועד כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחנו...

וכ"כ בספר 'בן יכבד אב' - להגה"צ רבי בן ציון יאדלער זצוק"ל: **'הגר"א מוולנא - שהוא היה הראש והראשון לעורר את קדושת הארץ וזירז את תלמידיו לנסוע אל ארץ הקודש (וראה עוד במקורות שהבאנו במאמר למעלה).**

וכן **'המכתב הזה סותר לכל שיטתו של הגאון ר' זונדל סלנט ותלמידיו**. וכפי שנתבאר במאמרנו. **אמנם כשבדקנו מצאנו ש'מקור' המכתב הוא מתוך ספר מזויזף - 'דובב שפתי ישנים' (כרך א') מכתב ז'.** ועכשיו באו והעתיקו משם בתור 'עד מפי עד', *בבחינת 'אין בודקין מן המזבח ומעלה'.

ונעתיק כאן קטעים ממוסף שבת קדש' של 'יתד נאמן' (פסקת בעלעלות, י"ח סיון תשמ"ח עמ' 12): בשנת תשי"ב מתפרסמים מעל דפי 'הפוסק' התל-אביבי שני מכתבים מגדולי ישראל. הראשון מרבי יעקב לורברבו מליסא, ה'נתיבות המשפט', לרבי צבי הירש קלישר. השני מהמהר"צ חיות לרבי אליהו גוטמאכר, המכתבים דנים בנושא הפרה-ציוני, שקדם בשנים רבות לתנועה הציונית - שאף מחוללה עדיין לא נולד, ענין הקרבת הקרבנות בזמן הזה והתעמולה למען ציון שהחלו שני הנמענים להפעיל.

מפרסם המכתבים: מגולי וינה בניו-יורק. לא חלפו שנים רבות והמפעל המשיך. ספר חדש ראה את אור הדפוס: **'דובב שפתי ישנים - דעת גדולי התורה נגד הציונות**. חלק א' נדפס בשנת תשי"ט, חלק ב' בתשכ"א, וחלק ג' בתשכ"ה. בשלושת הכרכים מופיעים כ-400 מכתבים שנכתבו נגד הציונות של טרום מלחמת העולם השנייה. החיפץ חיים, ה'רידב"ז מסלוצק, הגר"ח סולובייצ'יק, הישדי חמד, היחזק סופר, המהר"ם שיק, הגדולי ממניסק, האור שמח, התורה תמימה, החילוק יואב, המרש"ם, הגר"ע גרודזינסקי, הגר"ל צירלסון מקישינב, האיבני נזר, האדמו"ר רבי שלמה מבובוב - כל אלו הינם חלק קטן, קטן ביותר, מן המלאי העצום של כותבי האגרות, מכל המי ומי של אירופה וארץ ישראל.

[א.ה. חלק גדול מגדולי ישראל המזוכים כאן, הוזכרו במשך השנים ב'נחלת ה' בדבריהם המעוררים ומעודדים את שיבת ארץ ישראל בימינו, וממילא כל הלשונות החרפיים נגד א"י בימינו שמואבים במשם - בוודאי לא נכתבו על ידם, כי אם על ידי המדבב...]

מה מקורם? לפי המסופר בהקדמת המחבר, פעלה באוסטריה לשכה, שעסקה, טרחה ואספה, מכתבים מגדולי ישראל בענין הציונות. כשהגיע לאירופה קיבל בלוח מיד י"ד שמואל בלוח [הוא אינו ממשפחתי - הוא מדגיש שוב ושוב] העתקות מכל המכתבים. שלא פורסמו עד אז.

בשנת תשמ"ב הונח ספר חדש על מדף הספרים: **'מכתבים מזויזפים נגד הציונות - על שמם של גדולי ישראל'**, מאת שמואל הכהן וינגרטן, בהוצאת מוסד הרב קוק.

הוא חקר ביסודיות את אמיתותם של המכתבים, והסיק: **רובם דרוכם 'מפוברק' ולא נכתבו מעולם בידי אלו החתומים עליו.**

לא נלאה את הקורא בפרטי העניינים, ונסתפק בתמצית קצרה: חלק מן המכתבים אינו מזויזף כולו, הוא פורסם בעבר ביאור לירש"ם, וחזר ופורסם כאן בשנינויים, לפעמים משמעותיים. **אולם חלק זה בטל במאמרים כלפי השאר, המזויזף טוטאלית.**

מן הנמנע באדם המיציא מתחת ידו מכתבים למאות, לא ישתמש בהם בביטויים ובמטבעות לשון שוים. על אחת כמה וכמה כשכולם נסובים על ענין אחד ומבטאים דעה אחת. **ואכן וינגרטן בדק ומצא ביטויים רבים החוזרים על עצמם ברוב המכתבים. 'תירה מזו, קיימים אף מכתבי תאומים, מכתבים השוים האחד לרעהו מילה במילה מממש!**

מבנה אחיד, מרכיבים קבועים והשוואות לשוניות רבות מאחדות את המכתבים. גם מבחינה עובדתית נסתרות האגרות.

איגרתו של ה'נתיבות' - ועובדה זו תלמד על הכלל - 'נכתבה' בשנת תק"צ. מאורח יותר היא לא יכלה להיכתב, שהרי בתק"ב נפטר רבי יעקב מליסא. **אולם הנידון במכתב ענין הקרבת הקרבנות, לא יכול היה להיות נידון קודם שנת תקצ"ו, אז החל רבי צבי הירש קלישר להתכתב על כך עם רבו, רבי עקיבא איגר, ועם אחרים מגדולי ישראל...** (ראה קס עמוד).

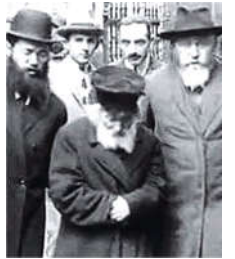
1 מתוך המקורות: 'תורת רבינו שמואל סלנט' (להגאון ר' ניסן אהרן טוקצ'ינסקי זצ"ל) חלק א' במבוא; 'אדרת שמואל' עמודים תס"ח - תפ"א; 'הצדיק רבי יוסף זונדל מסלנט ז"ל' עמודים ז' - י"ט; 'שבעים שנה בירושלים' להרב יעקב גליס זצ"ל. עמודים יד - יח; 'תנועת המוסר' חלק א' עמודים 94 - 110.

מדברי רבותינו

ליקוט מדברי רבותינו – על שיבת ישראל לארצם (חלק ז)

החפץ חיים זיע"א

כתב בנו של החפץ חיים זיע"א:

בזכרוני כי בשנת תר"נ ותרנ"א, שהחלו לגרש את אחינו ב"י ממאסקאווא, התעוררה אז תנועה גדולה לארצנו הקדושה, המגורשים למאות ולא לפנים החישו למפלט למו לארץ אבותינו, קנו שם קרקעות, נטעו כרמים, יסדו מושבות, כן בתחום המושב נאספו אסיפות, נתיסדו חברות, שלחו משולחים לקנות

קרקעות, בעלי בתים מכרו נכסיהם וכל חפציהם, ונצטוו כספם עלו בשמחה לארצנו הקדושה, בתקותם למצוא שם בלי זיעת אפים עושר ואושר. בזמן זה קבלתי מכתב מאבי ז"ל ובו הוא מעירני על ההתעוררות הגדולה בכל פנות עמנו לעלות לארצנו הקדושה, ומשער, כי הימים ימי עיקבא דמשיחא, וכי פקד ד' את עמו, ואפשר הוא אתחלתא דקיבוץ גליות, שהוא קודם ביאת המשיח, ואם היינו ביכולת, היה מראוי לקנות קרקע ולעלות להארץ, אבל באשר אין בכחנו לע"ע, נעשה את אשר מוטל עלינו ואשר בלידנו וכו' ותולדת החפץ חיים עמוד מג, והוצא במכתבי החפץ חיים עמ' 44.

היה בטחוננו חזק שבקרב פקוד ד' את עמו, ויותר התחזק בתחילת שנות הששים, שנתעוררו למאות ולא לפנים לשוב אל ארצנו ולעבוד אדמתה, והללו לדבר ע"ד שיבת ציון בכל האומות, וראה אז אצבע אלקים, וכי ישיב ד' את שבות עמו בקרבו וישיב שכינתו לציון עירו ויכונן מקדשו, ובעבודת בית המקדש נשמח כלנו, ובחזק אמונתו הכין את עצמו ואת אחיו הכהנים במדינתנו בידיעת הלכות עבודה, כידוע ומפורסם, והיה עומד ומצפה מיום ליום לישועת ד' ולהתגלות כבודו (סע עמוד סט).

והנה בימים אלה שאנו רואים שכל הסימנים והיעודים שנאמרו בגמרא לפני ביאת משיח צדקנו, כמעט שנתקיימו כולם, ובלי ספק שימינו אלה המה עיקבתא דמשיחא, והצרות והמצוקות האלה נכללים בחז"ל בשם חבליו של משיח, והמה בבחינת חבלי לידה לאשה שקודם הלידה היא סובלת הרבה מכאובים, כמו כן קודם ביאת משיח צדקנו צריכים להיות צרות ומצוקות והמה נקראים חבלי משיח (מכתבי החפץ חיים – מאמצי ענה ותוספיה, מחוזק תקון תרפ"ח).

ובספר 'חפץ חיים' על התורה (פקדוה ג'א, עמ' קא) מביא הגר"ש גריינמן זצ"ל, שכשהיתה הצהרת בלפור, הזכיר החפץ חיים את דברי האור החיים בפירושו לפרשת בלק (נמלך כד י) 'אראנו ולא עתה... שאם תהיה הגאולה באמצעות זכות ישראל, יהיה הדבר מופלא במעלה, ויתגלה הגואל מן השמים במופת ואות, כאמור בספר הזוהר. משא"כ כשתהיה הגאולה מצד הקץ ואין בני ישראל ראוים לה, תהיה באופן אחר, ועליה נאמר שהגואל יבא עני ורוכב על החמור... ונגד גאולה בעתה שרמז במאמר אשורנו ולא עתה, אמר וקם שבת מישראל, פי' שיקום שבת אחד מישראל הקמים בעולם בדרך הטבע.

[וראה עוד מדברי רבותינו – החפץ חיים גליון 14].

האדמו"ר מחנצין - רבי חיים שמואל שטרנפלד זצוק"ל

[קנו של הבאר משה מאזורוב זצוק"ל]. מקורבו הגה"ח רבי אלטר הורברג ז"ל, מרבני העיר, שהיה מהיושבים ראשונה למלכות חנצין, סיפר גם הוא דברים מופלאים מאותו חג. העיר קילץ דמתה אז לשדה קרב, שכן גייסות האוסטרים

¹ א.ה. בלשונו של החפץ חיים "עקבתא דמשיחא" הוא כולל גם ענין של גאולה, וכמו שהבאנו לעיל ("תולדות החפץ חיים" עמוד מ"ג) "בזכרוני כי בשנת תר"נ ותרנ"א... ומשער, כי הימים ימי עיקבא דמשיחא, וכי פקד ד' את עמו". ומה שבשנת תר"ן היה לו בהשערה, אח"כ בשנת תרפ"ח נתחזק להיות לו בוזאאות. ואכן "חבלי משיח" הם הצרות שמגיעות לאחר ההתחילה הגאולה, עיין בגליון הקודם. וכן ביאר הגה"ח על הכתוב "אשר אנו" (משעבוד מלכות] ליום צרה" (טז, ב.ק. ג) "הוא בימי משיח בן יוסף כמ"ש (דניאל יב, א) וזוהי עת צרה". ועייש מקורות נוספים מהרמח"ל והגרי"א ותלמידיו.

והגרמנים השתלטו עליה מבפנים, בעוד חילות הצבא הרוסי צרים עליה מבחוץ, מן הגבעות שמסביב, ושוטפים אותה כליל במטחי אש כדורים ופגזים. והנה ביום שמיני עצרת כשישב הרבי ר' חיים שמואל זצ"ל בסוכתו, כדרכו בקודש, ורבי אלטר הורברג יושב לצידו, נשמעו כמה פעמים קולות נפץ עזים מפגזי הרוסים שהתריסו אצל הבית ממש. לקול הפיצוצים נבעת רבי אלטר ותפס בידית כסאו של הרבי בידיים רועדות, אמר לו הרבי: ר' אלטר, ר' אלטר, מה לך מפחד? האם בגלל שאתה שומע אנשים אומרים כי זוהי מלחמת גוג ומגוג? לא כן, הרי לא יתכן שזוהי מלחמת גוג ומגוג, הלא במלחמה הזאת נמצאים בצבא הגרמני והאוסטרי חיילים מבני ישראל, ובצבא הרוסי גם כן נמצאים חיילים מבני ישראל, ואיש יהודי יורה באחינו, רחמנא ליצלן;

וסוף דבר יהיה שיתפשו העמים ביניהם ויכרתו ברית שלום... ויתחילו לחשוב כי מן היושר להקצות גם עבור היהודים איזו פינה ... א' שטיקעלע ארץ ישראל... אשטיקעלע ירושלים ... ואח"כ יתחילו היהודים לרוץ שמה, יעלו ארצה יתקבצו שמה ... ואז ... שוב תפרוץ מלחמה שילחמו הגויים נגד היהודים ... ועל מלחמה זאת יהיה מקום לחשוב אולי זו מלחמת גוג ומגוג...² כה דיבר אליו הרבי ר' חיים שמואל זצ"ל ביום חג שמיני עצרת שנת תרע"ו, האחרון לחייו, דיבר ולא יסף [נלב"ע ח"י טבת תרע"ו]. [וצלצא אש' להר"א אהן סורסקי עלית"א, חלק א' עמוד כ"ט-א].

הגאון רבי שמואל בורנשטיין מסוכטשוב - בעל שם משמואל זצוק"ל

[בנו של האבני נור' זצוק"ל] בימי הנהגת רבנותו של הגה"ק אור עולם בעל שם משמואל זצ"ל, בעת שרעשה הארץ מקול השמועה שעלה זכרונו לטובה על שולחן ממלכות הארץ, והבטחה ניתן לנו ממלכות ענגלאנד לבחר את ארצנו הקדושה, אז קרא מרן הקדוש לביתו איזה עסקנים חרוצים ... ואמר אליהם מרן הגה"ק זצ"ל: "... עתה שנתקיים בנו מה שכתוב 'קול דודי דופק פתחי לי' וגו', ונתן בלב ממלכות הארץ לבחר לנו את ארצנו הקדושה, וכמו שמצא לקצת הראשונים ז"ל שכמו בבית שני נפקדו ישראל על ידי כורש מלך פרס שהעביר קול בכל מלכותו מי בכס בכל מלכותו מי בכס מכל עמו היה אלקיו עמו ויעל וגו' - כך תהיה תחילת הגאולה העתידה, שהש"ת יתן בלב ממלכות הארץ לבחור לנו את נחלתנו.

ע"כ חוב קדוש מוטל עלינו להתעורר ג"כ ולהכין את לבבנו אליו ית"ש, ולעשות גם אנחנו מצידנו כפי יכולתנו בחומר וברוח, והגיע העת לגשת אל המלאכה להרבות הישוב בארצנו על פי רוח התורה והמצוה. (לפני הגיעים' מלת רבי לבי יהודה הלוי מאמלאק, צעהמ"ס מלחמות יאודה, - סימן כ"ב - עמוד ק"ו).

האדמו"ר רבי ישראל פרידמן מטשורטקוב זצוק"ל

מה מאד שמחתי בהתבשרי ע"י אנ"ש, שרחש לבם דבר טוב, ורעיון ישוב א"י תובב"א על טהרת הקודש החל לפעם בקרבם, ליסד חברת אנשים שומרי תורה, לקנות להם אחוזה אחת מאת אגודת ישראל, ולהושיב שמה אנשים לשדד אדמתה לזרוע שדות ולנטוע כרמים בעבור חוקי ותורותיו ניצורו. ... ולדעתי עבודת האדמה בארצנו היא מסוגלת לקבוע עתים לתורה... הארץ הזאת אשר רגבי אדמתה כרוה שרים וקדושי עליונים במשענותם - תפח רוח אמונה ביושביה. ע"כ חזקו ואמצו להוציא הדבר לפועל, ואתעוררת דלתתא תעורר רוח ממרום, וירחם ה' עלינו ויביאנו במהרה לציון ברנה. ישראל במהרה"ר דוד משה זצ"ל. (קוצ'ן תפארת יצאל' חז"ן, חלק ו', עמוד 31).

² יש לציון מה שהובא בגליון 35 מהספר "מעניי הישועה" בשם הגר"א, שאם האומות ישתעבדו לבני ארץ ישראל - תתבטל מהם הגזירה של "מלחמת גוג ומגוג". ועד"ז שמענו מאדם גדול משמיה דהגר"א, שהסכל שמוטל על עם ישראל מ"מלחמת גוג ומגוג" - מתבטל כפי השיעור שמתעסקים בעבודת קיבוץ גלויות - ע"י שהקב"ה מחלק את הסכל לחלקים קטנים. והן הן המלחמות מצד הישמעאלים נגד הישוב היהודי בארץ ישראל בתקופתנו, שזה "מלחמת גוג ומגוג" שמתחלקת לחלקים קטנים.

מעשיה רב

כמה עובדות מגדולי ישראל שהמליצו לדור בארץ ישראל, ולו רק בכדי לזכות לבנים [השלמה למדור 'מעניי הפרשה' להם. (אולר' היהדות' ח"א, עמוד 166).

מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א

פי"א בא לפני רבינו יהודי ואמר שנשוי י"ג שנה ועוד אין לו ילדים, אמר לו רבינו היכן אתה גר והשיב בחו"ל, השיב רבינו תעלה לארץ ישראל! וכך הוא שעלה לארץ ישראל ונפקד, וכן ראייתו שרבינו אומר לאנשים שגרים בחו"ל ולא נפקדו בזרש"ק שיעלו לארץ ישראל, ורבינו הוסיף שכן כתוב בגמ' יבמות ס"ד א' שישבת חו"ל אינו עולה מן המנין ע"ש ברש"י. (מנחת תורה' צמור' מפסולות רבינו).

מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל

אגב נביא גם את המעשה הבא: לימים נועצתי בהגרש"ז [אוייערבך] זצ"ל האם לשלוח את בתי לארה"ב לצורך שידוכים, שכן שיחה ושיגה הוא בשפה הנהוגה שם, זאת ועוד שלא עלה בדעתה להתחתן עם א"י מבני א"י. שאל אותי הגרש"ז אם יש לי מי שיקבל אחריית על ענין זה בארה"ב, והשבתי בשלילה, אמר לי א"כ תשב בא"י וזכות א"י יביא לה חתן טוב, לאחר חמישה חדשים התחתנה בתי עם חתן טוב מא"י - נכד הגרש"ז זצ"ל. ולפי דרכנו למדנו מדבריו הקדושים שזכות א"י לא רק שמועלת לבנים אלא גם לזכות בחתנים. (מגד' נצעות עולם' עמוד סג).